

DOPAD FISKÁLNÍ/MONETÁRNÍ POLITIKY NA ŘÍZENÍ PODNIKU

seminární práce

OBSAH

ÚVOD	1
1. Fiskální politika	1
2. Monetární politika.....	3
3. Dopad nástrojů fiskální politiky na řízení podniku.....	4
4. Dopad nástrojů monetární politiky na řízení podniku	5
ZÁVĚR.....	5
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	6

ÚVOD

V této seminární práci se věnuji tématu fiskální a monetární politiky, resp. jejím vlivům na fungování a řízení podniku. Abychom snáze pochopili, jaký vliv má monetární a fiskální politika na podnik, je zapotřebí si tyto pojmy v krátkosti vysvětlit. Z toho důvodu jsem práci rozčlenila do dvou základních částí:

- Fiskální politika, monetární politika

Zde uvádím základní charakteristiky jednotlivých politik. Konkrétně je zmíněno, kdo politiky provádí (stát × centrální banka), jaké jsou jejich typy a nástroje, jakým směrem působí.

- Dopad nástrojů fiskální / monetární politiky na řízení podniku

V druhé části práce se věnuji praktickému dopadu politik na řízení podniku.

Cílem mé práce je v krátkosti seznámit čtenáře s pojmy fiskální a monetární politika, neboť v důsledku jejich působení dochází ke změnám v hospodářství daného státu. Je třeba pochopit, jak jednotlivé politiky působí a uvědomit si, že jedna bez druhé nemohou fungovat.

1. FISKÁLNÍ POLITIKA

V případě, že stát využívá fiskální politiku, snaží se prostřednictvím veřejných financí (především způsobem zdanění a velikostí výdajů jednotlivých rozpočtů) ovlivňovat svou ekonomiku. „*Cílem je zajistit makroekonomickou stabilitu – zejména stabilní ekonomický růst, nízkou nezaměstnanost, stabilní cenovou hladinu*“¹.

Stát obecně odčerpává finanční prostředky (daně, poplatky, cla, atd.) a následně je redistribuuje (sociální dávky, podpory v nezaměstnanosti, atd.). Fiskální politiku provádí prostřednictvím veřejných rozpočtů, mezi které zahrnujeme státní rozpočet, rozpočty územně samosprávných celků (krajů, obcí), rozpočty mimorozpočtových fondů, rozpočty zdravotních pojišťoven, atd.

¹ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie – základní kurz*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4. s. 218.

Rozpočty mají příjmovou a výdajovou stránku. Podle toho, která jeho stránka převažuje, rozlišujeme tři základní typy fiskální politiky:

- Expanzivní fiskální politika

V tomto případě jsou veřejné výdaje vyšší než získané příjmy. Reálný produkt v krátkém období roste, klesá nezaměstnanost a roste inflace. Na druhé straně je ale státní rozpočet schodkový (deficitní) a státní dluh roste. Stát může tuto situaci řešit buď vydáváním státních dluhopisů, příp. zavedením vyššího zdanění.

- Restriktivní fiskální politika

Veřejné výdaje jsou nižší než příjmy, dochází ke snižování státního dluhu. Na opačné straně ale dochází ke zpomalení ekonomiky, poklesu reálného produktu a růstu nezaměstnanosti. Tohoto typu politiky je vhodné využít v době hospodářské krize.

- Neutrální fiskální politika

Rozpočet je vyrovnaný, neboť se veřejné výdaje rovnají příjmům. V ekonomice se jedná o ojedinělý stav. [3]

Stát v rámci fiskální politiky využívá především těchto tří nástrojů:

- Automatické (vestavěné) stabilizátory

Jedná se o trvale zavedené, automaticky fungující nástroje, které tlumí ekonomické šoky a vyrovnávají kolísání ekonomiky. Vláda v případě cyklických výkyvů nemusí zavádět zvláštní opatření. Jako příklad uvádím progresivní zdanění, podporu v nezaměstnanosti.

- Daně

Daně tvoří příjmovou část veřejných rozpočtů. Rozlišujeme především daně přímé (daň z příjmu, nemovitosti, dědická, silniční, aj.) a nepřímé (spotřební daň, DPH).

- Diskreční politika

Diskreční politika má podobu jednorázových opatření ze strany vlády, např. změna daňové sazby, změna struktury výdajů v rozpočtu, změny v sociálních dávkách atd. [3]

2. MONETÁRNÍ POLITIKA

Monetární neboli měnová politika je prováděna centrální bankou státu (v České republice ČNB²) a jejím obecným cílem je dosáhnout měnové stability, tedy stability cenové hladiny. Centrální banka se svými zásahy, resp. nástroji, snaží regulovat množství peněz v oběhu a tím dosáhnout stabilního ekonomického růstu, cenové hladiny a finančních trhů, dále vyrovnané obchodní (platební) bilance a nízké míry nezaměstnanosti. „Tyto cíle se běžně v ekonomické terminologii nazývají konečné cíle“³. Konečných cílů dosahuje centrální banka nepřímo, a to pomocí tzv. zprostředkujících cílů (např. peněžní zásoba, úroková míra, atd.).

Monetární politiku dělíme na tyto tři typy:

- Expanzivní měnová politika

Centrální banka zvyšuje peněžní zásobu (např. nákupem vládních cenných papírů) a zároveň klesá úroková míra. Krátkodobě dojde k růstu reálného produktu, zaměstnanosti, zvýšení inflace a zlepšení obchodní bilance. Dlouhodobě se ale pouze zvýší inflace.

- Restriktivní měnová politika

Při této politice nastává naprosto opačný stav, než který je u expanzivní měnové politiky. Centrální banka snižuje peněžní zásobu (prodejem vládních cenných papírů), tím vzroste poptávka po penězích a důsledkem je zvýšení úrokové míry jakožto ceny peněz. V důsledku toho se v krátkodobém hledisku sníží inflace, zvýší nezaměstnanost a zhorší obchodní bilance. V dlouhodobém hledisku ale dojde pouze k poklesu inflace.

- Neutrální měnová politika

Ke zvyšování míry inflace v tomto případě monetární politiky nedochází, množství peněz v oběhu má konstantní úroveň. Úrokové sazby a finanční trhy jsou stabilní, stejně tak jako platební bilance a měnový kurz. [2]

² ČNB – Česká národní banka

³ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie – základní kurz*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4. s. 198.

Nejdůležitější nástroje měnové politiky jsou následující:

- Operace na otevřeném (volném) trhu

Jedná se o nakupování / prodávání vládních cenných papírů ze strany centrální banky. „*Jestliže chce centrální banka snížit peněžní zásobu, prodá např. komerčním bankám cenné papíry. Jestliže chce centrální banka naopak zvýšit peněžní zásobu, nakoupí cenné papíry.*“⁴

- Povinné minimální rezervy

Komerční banky jsou povinné u centrální banky držet určité procento (zpravidla 10 %) z vkladů klientů. Pokud centrální banka zvýší / sníží sazbu povinných minimálních rezerv, dojde ke snížení / zvýšení peněžní zásoby.

3. DOPAD NÁSTROJŮ FISKÁLNÍ POLITIKY NA ŘÍZENÍ PODNIKU

Fiskální politika nemusí vždy znamenat správné řešení. V praxi může nastávat vytěšňovací efekt, přesuny sídel podniků do daňových rájů či časové zpoždění.

- Vytěšňovací efekt

Pokud vláda provádí expanzivní politiku v podobě zvýšených vládních výdajů, vytěšňuje soukromé investiční výdaje. Díky zvýšení výdajů vlády totiž dochází k růstu produktu a poptávce po penězích. Dojde ale také k růstu úrokové míry, což způsobí nárůst nákladů investic soukromých subjektů, tedy podniků.

- Daňové ráje

V případě, že stát v rámci své expanzivní fiskální politiky zvyšuje daně, podniky se mohou zachovat tak, že svá sídla přemístí do některého z daňových rájů (Bahamy, Monako, Seychely, atd.). Pro stát to znamená, že přijde o část svých daňových příjmů. Podnik, který má za jeden hospodářský rok značné příjmy, musí na jedné straně vynaložit vysoké počáteční náklady, na straně druhé ale ušetří finance, které by jinak v jiné zemi zaplatil na daních. Jako příklad můžeme uvést akciovou společnost, jejíž příjem za 1 rok činí

⁴ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie – základní kurz*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4. s. 199.

10 mil. Kč. V roce 2010 je daň právnických osob v ČR 19 %. Společnost by tak zaplatila na daních 1,9 mil. Kč. Pokud ale podnik převede své sídlo do některého z daňových rájů, kde činí poplatky za založení a jeden rok správy 990 \$ – 4.000 \$, ušetří velké množství finančních prostředků. [5]

- Časové zpoždění

V případě, že se ekonomika dostává do recese, stát se rozhodne zavést např. snížení daní. Než ale dojde k schválení návrhu změny zákona, uplyne určitý čas a situace v hospodářství se může posunout k lepšímu. V době, kdy podniky potřebují ze strany státu pomoci a co možná nejvíce snižovat náklady, pomoc v podobě snížení sazeb daní nepřijde včas.

4. DOPAD NÁSTROJŮ MONETÁRNÍ POLITIKY NA ŘÍZENÍ PODNIKU

- Snížení investic ze strany podniků

V případě, že centrální banka provádí restriktivní monetární politiku v podobě prodeje vládních cenných papírů, dojde ke snížení peněžní zásoby a tedy ke zvýšení úrokové míry jakožto ceny peněz. Podniky tak omezují své investice, nejsou již pro ně v důsledku vyšší úrokové míry tolik atraktivní.

- Růst investičních výdajů

Při expanzivní měnové politice dochází k poklesu úrokové sazby, což povede k růstu soukromých investic, tedy i investic podniků.

ZÁVĚR

Je patrné, že vymezení jednotlivých politik není jednoduché, neboť se jejich působení vzájemně překrývá. Velmi záleží na tom, jaký typ fiskální a monetární politiky působí na hospodářství určitého státu, neboť jejich působení má dlouhodobý charakter. Je tedy důležité, aby vláda stanovila pro svoji hospodářskou ekonomiku vhodné zákony a opatření, sledovala zahraniční ekonomiky a pružně (pomocí diskrečních opatření) reagovala na nastávající změny. Centrální banka by naopak měla provádět svoji politiku tak, aby bylo co nejvíce dosaženo měnové stability.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Publikace

- [1] PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie – základní kurz*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4.
- [2] ZEMAN, Václav – SLEZÁK, Martin. *Centrální bankovníctví a monetární politika*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. 161 s. ISBN 978-80-214-4043-2.
- [3] ONDRČKA, Pavel. *Teorie monetární a fiskální politiky*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství MU, 1997. 148 s. ISBN 80-210-1510-1.
- [4] TOMŠÍK, Vladimír – MANDEL, Martin. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2003. 287 s. ISBN 80-7261-094-5.

Internetové zdroje

- [5] *Daňový ráj* [on-line]. c2005. [citováno 12. září 2010].
Dostupné z: < <http://www.danovyraj.cz/> >.